

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 10/2009**

**Berättelse om regeringens åtgärder under år
2008**

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 1 april 2009 berättelsen om regeringens åtgärder under år 2008 (B 1/2009 rd) till grundlagsutskottet och utrikesutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de övriga permanenta fackutskotten ska lämna utlåtande till grundlagsutskottet.

- konsultativ tjänsteman Kimmo Ruth, arbets- och näringsministeriet
- lagstiftningsråd Markku Helin, justitieministeriet
- regeringsråd Esko Salo, social- och hälsovårdsministeriet
- specialmedarbetare Erja Lindberg, Finlands Kommunförbund.

Sakkunniga

Utskottet har hört

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av Delegationen för jämställdhetsärenden.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet behandlar här de uttalanden i berättelsen som gäller dess ansvarsområde och som godkänts på förslag av utskottet. Av dessa sammanlagt 21 uttalanden gäller 13 arbets- och näringsministeriets, 6 social- och hälsovårdsministeriets, ett finansministeriets och ett justitieministeriets förvaltningsområde. Utskottet anser att regeringens utredningar och ställningstaganden är angelägna men framför följande anmärkningar.

räckliga eller att uttalandena i övrigt har blivit obehövliga och att de därför kan strykas:

- *Integritetsskydd i arbetslivet* RP 121/1998 rd (s. 230)

Riksdagen förutsatte den 17 februari 1999 att regeringen i samråd med arbetsmarknadsorganisationerna bereder en ny proposition och därvid på lämpligt sätt beaktar det som sägs i utskottsuttalandena om denna proposition.

Riksdagens uttalanden

Utskottet anser att de åtgärder som vidtagits med anledning av följande uttalanden har varit till-

Lagen om integritetsskydd i arbetslivet och vissa lagar som har samband med den trädde i kraft i början av 2001. När riksdagen antog lagen förutsatte den i två uttalanden att regeringen skulle bereda förslag till lagstiftning om alkohol- och

narkotikatest plus teknisk övervakning och kontroll av användningen av e-post på arbetsplatserna. Dessutom förutsatte riksdagen att regeringen noga skulle ge akt på användningen av lämplighetstest i arbetslivet och utreda olika testmetoders tillförlitlighet.

Ändringarna i lagen om integritetsskydd i arbetslivet trädde i kraft den 1 oktober 2004. En utredning om lämplighetstest i arbetslivet och de olika testmetodernas tillförlitlighet lämnades till riksdagen i anknytning till arbetslivsredogörelsen 2004. En arbetsgrupp fortsätter med att klarlägga möjligheterna till bättre villkor för personer som inte står i anställningsförhållande. Mandattiden är år 2008. Inom ramen för det här utredningsarbetet behandlar arbetsgruppen också möjligheten till narkotikatest i fråga om nya typer av arbete, såsom praktik. Regeringen kommer härefter att redogöra för frågan i samband med de åtgärder som gäller arbetslivsredogörelsen. Utskottet anser att uttalandet inte längre kräver åtgärder.

— *Uttag av semester som förkortad arbetstid* RP 238/2004 rd (s. 244)

Riksdagen förutsatte den 8 mars 2005 att regeringen i samverkan med arbetsmarknadsorganisationerna följer utformningen av eventuella avtal om att delar av semestern tas ut som förkortad arbetstid och hur avtalen beaktar dels arbetstagarens initiativrätt, dels att den uppdelade semestern kan anses motsvara syftet att semestern ska främja arbetshälsan, samt lämnar en utredning till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet före utgången av 2008.

Arbets- och näringsministeriet överlämnade en utredning till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet i slutet av 2008. Utskottet anser att frågan inte längre kräver åtgärder.

— *En handlingsmodell för sysselsättning och omställningsskydd* RP 48/2005 rd (s. 248)

Den 14 juni 2005 förutsatte riksdagen att regeringen noga följer hur lagstiftningen om omställningsskydd fungerar och vilka verkningar den har samt hur väl de resur-

ser som verksamheten kräver räcker till och att den omedelbart vidtar åtgärder för påkallade ändringar så att de mål som ställts upp för lagstiftningen kan nås genom den. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ska före utgången av 2007 tillställas en utredning om hur lagstiftningen fungerar.

I sin utredning uppger sig arbets- och näringsministeriet fortsatt ge akt på hur lagstiftningen fungerar, vilka konsekvenser den får och hur resurserna räcker till. Inom ramen för regeringens stimulansåtgärder godkändes våren 2009 en utbyggnad av handlingsmodellen för omställningsskyddet. Syftet är att under recessionen hjälpa dem som blir arbetslösa att hitta nya jobb och ge dem bättre möjligheter i synnerhet till arbetskraftspolitisk vuxenutbildning. Regeringen kommer att gå ut med separat information om eventuella nya lagstiftningsprojekt. Utskottet anser att regeringen i sin åtgärdsberättelse redogör för frågan i tillräcklig utsträckning.

— *Uppföljningen av lagen om temporär ändring av lagen om institutets för arbetshygien verksamhet och finansiering* RP 156/2004 rd (s. 280)

Riksdagen förutsatte den 14 december 2004 att det utförs en studie om lagens konsekvenser och att resultaten föreläggs arbetslivs- och jämställdhetsutskottet senast den 31 december 2007. Studien bör bland annat ge svar på hur lagen påverkat utbildningen av specialister i företagshälsovård i kvalitativt hänseende, antalet nyexaminerade specialister i företagshälsovård och tillgången på läkare vid hälsovårdscentraler enligt folkhälsolagen.

Arbetshälsoinstitutet har gjort en utredning enligt uttalandet (1350/2004). Den ska ligga till underlag för en beredning av förlängd giltighetstid för lagen efter 2010. Utskottet anser att regeringen i sin åtgärdsberättelse redogör för frågan i tillräcklig utsträckning.

— *Jämställdhetslagstiftning, arbetsliv och föräldraskap* RP 195/2004 rd (s. 281)

Riksdagen förutsatte att regeringen utreder om det i frågor som gäller vårdnad om barn på grund av lagstiftningen, förvaltningspraxis eller myndigheternas attityder fattas beslut som diskriminerar pappor och i förekommande fall vidtar åtgärder för att kvinnor och män ska behandlas lika i vårdnadsfrågor.

Papporna är numera allt mer engagerade i sina barns liv och på fler sätt än förr. Detta visar sig också i vårdnadstvister. Enligt åtgärdsberättelsen har domstolarna i ungefär vart tredje fall som gällt vårdnad bestämt att barnet ska bo hos sin pappa och i 65 % av fallen att barnet ska bo hos mamman. En undersökning från 2008 om vårdnadstvister i hovrätterna visar att andelen pappor som närmaste vårdnadshavare var 33,3 % och andelen mammor 40 %. I de övriga fallen bor barnet turvis en vecka åt gången hos vardera föräldern.

Enligt åtgärdsberättelsen stöder sig domstolarna ganska tydligt på socialväsendets förslag i sina beslut i vårdnadstvister. De anställda inom socialväsendet som har hand om ärenden om vårdnad om barn och umgängesrätt är för det mesta kvinnor, vilket kan inverka på hur pappornas och mammornas egenskaper som vårdnadshavare bedöms.

Det står i berättelsen att det inte har gjorts någon heltäckande undersökning av huruvida det för pappornas vidkommande fattas diskriminerande beslut i ärenden som gäller barnomsorg och umgängesrätt. Det är svårt att klarlägga om kvinnor och män behandlas lika i vårdnadstvister. Att beslutet oftare blir att barnen ska bo hos mamman betyder inte direkt att det andra könet diskrimineras. Man kan tala om diskriminering först om den ena föräldern på grund av sitt kön prioriteras framför den förälder som med tanke på barnets bästa är bättre lämpad för uppgiften.

Det skulle vara bäst för barnen att föräldrarna kunde enas om en lösning i vårdnadstvisterna. Enligt utredning har justitieministeriet för avsikt att starta ett försök för att undersöka om det lättare går att nå samförstånd, om en psykolog eller någon annan expert på mänskliga relationer kallas

in för att hjälpa domaren att hitta en lösning som båda föräldrarna kan acceptera. Utskottet anser att projektet är mycket bra och behovligt. Det framhåller att vårdnadstvister inte handlar om föräldrarnas rätt att vara vårdnadshavare, utan om barnets rätt till sådan vårdnad som är till barnets bästa och svarar mot hans eller hennes vilja.

Utbildning är av största vikt när man försöker påverka attityder och långvarig praxis. Därför uppmanar utskottet både justitieministeriet och social- och hälsovårdsministeriet att effektivisera och utvidga utbildningen i vårdnadsfrågor så att den bättre väger in jämställdhetsaspekten.

Utskottet anser att uttalandet inte längre kräver åtgärder.

Sysselsättningsberättelsen 2008

Enligt 1 kap. 6 § i lagen om offentlig arbetskraftsservice ska arbetsministeriet årligen som ett komplement till berättelsen om regeringens åtgärder lämna en sysselsättningsberättelse om måluppfyllelsen för den offentliga arbetskraftsservicen och om läget och utvecklingen i arbetskraftsservicen.

Enligt utskottets uppfattning innehåller sysselsättningsberättelsen för 2008 ett bra och utförligt informationspaket om hur sysselsättningsläget har utvecklats och vilka arbetskraftspolitiska åtgärder som har genomförts. Den ger en bra överblick över regeringens sysselsättningspolitik och dess resultat.

Året 2008 var exceptionellt på grund av den globala finanskrisen. Regeringen uppger att sysselsättningsmålen har ställts upp under normala omständigheter och inte kan nås nu under den exceptionellt djupa recessionen. Men regeringen har ändå beslutat hålla fast vid dem och sikta på att skapa en ny grund för tillväxt, nå de viktigaste målen på sikt och lindra de direkta negativa konsekvenserna av recessionen.

Regeringen har beslutat om stimulerande insatser för att minska de negativa konsekvenserna av den ekonomiska utvecklingen. Insatserna görs inom byggsektorn, forskning och utveckling, investeringsstöd, exportfinansiering och arbetskrafts- och utbildningspolitiska åtgärder.

AJU 10/2009 rd — B 1/2009 rd

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser

att grundlagsutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 11 juni 2009

ordf. Arto Satonen /saml
vordf. Jukka Gustafsson /sd
medl. Hannakaisa Heikkinen /cent
Anna-Maja Henriksson /sv
Arja Karhuvaara /saml
Johanna Karimäki /gröna
Merja Kuusisto /sd

Esa Lahtela /sd
Jari Larikka /saml
Markus Mustajärvi /vänst
Paula Sihto /cent
Jyrki Yrttiaho /vänst
ers. Juha Rehula /cent.

konsultativ tjänsteman Marjaana
Kinnunen.